

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до вивчення дисципліни та
виконання контрольної роботи
для студентів за напрямом підготовки 6.030504
“Економіка підприємства” спеціалізації “Економіка і право”
денної форми навчання та другої вищої освіти**

Всі цитати, цифровий та фактичний матеріал, бібліографічні відомості перевірені. Написання одиниць відповідає стандартам

Підпис(и) автора(ів) _____

“ ___ ” _____ 2011 р.

Підпис завідувача кафедри _____

“ ___ ” _____ 2011р.

СХВАЛЕНО
на засіданні
кафедри економіки і права
Протокол № 11
від 15. 03. 2011р.

Історія держави і права України: Метод. вказівки до вивч. дисц. та викон. контрол. роботи для студ. за напрямом підготовки 6.030504 “Економіка підприємства” спеціалізації “Економіка і право” денної форми навчання та другої вищої освіти / Уклад. П.А.Рудик. – К.: НУХТ, 2011. – 26 с.

Рецензент: **В.О. Колосюк**, канд. іст. наук, доц.,

Укладач **П.А.Рудик**, д-р іст. наук, проф.

Відповідальний за випуск **А.О. Зайнчковський**, д-р екон. наук, проф.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Історія держави і права України як навчальна дисципліна є однією із фундаментальних державно-правових дисциплін. У процесі її вивчення необхідно задовольнити не лише пізнавальні потреби студентів, а й навчити їх поважати свою Батьківщину, ім'я якій Україна, Український народ, виховувати їх в душі національної свідомості.

Предметом наукової і навчальної дисципліни «Історія держави й права України» є вивчення загальних закономірностей і характерних особливостей виникнення, розвитку та зміни різних типів і форм держави й права України на всіх етапах її еволюції.

Метою вивчення цієї дисципліни є пізнання студентами історичного досвіду українського народу, його державотворення та права і формування на цій основі національної свідомості, високої політичної та правової культури майбутнього спеціаліста, зокрема, економіста-юриста, який зміг би зайняти тверду громадянську позицію у складностях сучасного життя.

Завдання дисципліни – навчити студентів опанувати інструментарій науки історії держави й права України, осмислити причинно-наслідкові зв'язки суспільних явищ, що відбувалися та відбуваються в Україні, розвиток політичних і правових інститутів з їх появи до сьогодення, зрозуміти їх сутність, позитивні та негативні сторони. Керуючись науковою методологією, сучасними вимогами до вивчення гуманітарних дисциплін, вміти аналізувати суспільні явища, визначати тенденції розвитку історико-правових явищ.

Роль навчальної дисципліни: вивчення студентами загальних закономірностей і характерних особливостей виникнення та розвитку різних типів і форм держави і права, особливостей функціонування державних установ та інститутів права в конкретних історичних умовах України є важливою передумовою їхньої як юридичної, так і загальнотеоретичної підготовки. Таке вивчення розширює світоглядні уявлення студентів, сприяє вихованню в них правової свідомості і правової культури, гордості за український народ. Її вивчення тісно пов'язане з теорією держави і права, використанням розроблених нею узагальнень і понятійного апарату, конституційним правом, оскільки досліджує історію конституційного процесу і державного правового розвитку України, з такими галузями права як адміністративним, цивільним, кримінальним, земельним, сімейним правом тощо.

У результаті вивчення дисципліни студент **повинен:**

знати стан основних проблем науки історії держави й права України; предмет і метод історії держави й права України; особливості та характерні риси суспільного й державного ладу на різних етапах розвитку української державності; джерела права України та історію його кодифікації; трансформацію державно-правових явищ України в умовах її незалежності;

вміти аналізувати історичні процеси, події та факти, тлумачити їх з наукових позицій; використовувати суспільно-політичний досвід історії України в розбудові української держави й громадянського суспільства; аналізувати правові

акти та інші документи за допомогою різних наукових методів; робити правильні прогнози в сучасному суспільно-політичному житті; аналізувати практику роботи органів державної влади та місцевого самоврядування; застосовувати дані науки історії держави і права України для вирішення професійних завдань; застосовувати історико-правові знання в аналізі нині існуючих державних утворень і правових систем.

Студент повинен брати активну участь у громадсько-політичному житті, мати чітку громадянську позицію.

Розподіл годин для вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Чверть (для денної форми навчання) або семестр	Кількість годин								Контроль навчальної роботи студентів	
			Всього	аудиторних занять			самостійної роботи				модульний (кількість модулів у кожній чверті)	підсумковий (чверть або форма контролю)
				Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	Індивідуальні завдання (кількість завдань і загальна кількість годин)			Підготовка до аудиторних занять		
							Реферати і розрахунково-графічні роботи	Курсові проекти (роботи)	Контрольні роботи			
Денна	3	4	54	16	16	-	-	-	-	22	2	Залік
Друга вища	5	9	54	6	2				1/9	37	-	Залік 9

2. ЗМІСТ ЗАНЯТЬ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні заняття

№ п/п	Тема та зміст лекції	Кількість годин за формою навчання		Література
		денна	2 в.о.	
1	2	3	4	5
1	<p>Вступ до дисципліни «Історія держави і права України»</p> <p>1. Предмет історії держави і права України.</p> <p>2. Історіографія, джерела й значення вивчення історії держави і права України.</p>	1	–	7,12-18, 20-28, 30-32, 34, 35, 36, 69, 72, 97
2	<p>Тема 1. Стародавні держави і право на території України (VII ст. до н.е. – VI ст. н.е.)</p> <p>1. Виникнення стародавніх держав. Скіфія.</p> <p>2. Античні міста-держави. Боспорське царство.</p> <p>3. Стародавні східні слов'яни. Періодизація їх суспільно-політичного ладу. Державні утворення слов'ян.</p>	–	–	7,12-18, 20-25, 27 28,30-32, 34, 35, 42, 44, 45, 46, 50, 52,54, 56-62, 69, 73, 75, 78, 80, 84, 94-97
3	<p>Тема 2. Виникнення та розвиток ранньофеодальної держави і права – Київської Русі</p> <p>1. Утворення української держави України – Русі.</p> <p>2. Суспільний і державний лад.</p> <p>3. Джерела та основні риси права.</p> <p>4. Суспільний, державний лад і право Галицько-Волинського князівства.</p>	2	2	7, 11-18, 20-28, 30-32, 34,35, 37,42,44, 50,52,54, 55,56-62, 68,69,73, 75-78, 80, 82, 84,94-97
4	<p>Тема 3. Литовсько–Руська держава і право (друга половина XIV - перша половина XVI ст.)</p> <p>1. Суспільний лад українських земель.</p> <p>2. Державний лад.</p> <p>3. Правова система.</p>	1	–	7,11-18, 20-28, 30-32, 34,35, 42,44,50, 52,54,56-62, 65, 68,69,73, 75,78,80, 82,84, 94-97

5	<p>Тема 4. Українські землі під владою Речі Посполитої (друга половина XVI - перша половина XVII ст.)</p> <p>1. Суспільний лад.</p> <p>2. Державний лад.</p> <p>3. Судочинство. Право.</p> <p>4. Запорозька Січ.</p>	–	–	7,11-18, 20-28, 30-32, 34,35, 42, 44, 50-52, 54,56-62, 65, 68, 69,73,75-78,80,82, 84,94-97
6	<p>Тема 5. Козацько-гетьманська держава та її право (середина XVII – кінець XVIII ст.)</p> <p>1. Формування української національної держави у 1648 – 1654 рр.</p> <p>2. Перехід України під протекторат Москви.</p> <p>3. Право.</p> <p>4. Суспільно-політичний лад і право козацько-гетьманської держави (друга половина XVII - кінець XVIII ст.).</p>	2	2	7-18, 20-28, 30-32, 34-35, 38, 40, 42, 44, 48,50,52-54,56-62, 64, 65, 66, 68,69,71, 73, 74, 75-78,80-82, 84,94-97
7	<p>Тема 6. Суспільно-політичний лад і право України у XIX - на початку XX ст.</p> <p>1. Суспільний лад.</p> <p>2. Державний лад.</p> <p>3. Право.</p> <p>4. Суспільно-політичний лад і право західноукраїнських земель.</p>	1	–	7,11-18, 20-28, 30-32, 34,35, 42, 44, 47, 50, 52, 54, 56-62, 68, 69, 73, 75-78, 80, 84, 94-97
8	<p>Тема 7. Держава і право Української держави (1917 – 1921 рр.)</p> <p>1. Система органів влади за доби Української Центральної Ради.</p> <p>2. Четвертий універсал і проголошення України незалежною демократичною державою.</p> <p>3. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського.</p> <p>4. Українська держава за Директорії.</p>	2	–	7,11-17, 19-28,30-31,33-35, 42-44,50, 52,56-64, 68, 69, 70, 74,78, 80, 84,92-97
9	<p>Тема 8. Радянська державність і право в Україні в 20 – 30-х роках XX ст.</p> <p>1. Формування радянської державності в Україні (1917 – 1920 рр.).</p> <p>2. Утворення СРСР і зміни у суспіль-</p>	2	–	7,11-17, 19-28,30-31,33-35, 41,42,44, 52,56-62,

	но-політичному житті України.			64, 68, 69, 70,74,76- 78,80,84, 94-97
10	3. Судова й правова системи України в 20-30-х роках ХХ ст. Тема 9. Держава і право України в роки другої світової війни (1939 – 1945 рр.)	1	–	7,11-17, 19-28,30- 31,33-35, 41, 42, 44, 52,56-62, 68, 69, 70, 76-78, 80, 84,94-97
11	1. Вхідження західноукраїнських земель до УРСР. 2. Державний лад України в роки другої світової війни. 3. Правоохоронні органи й правова система України в роки другої світової війни. Тема 10. Радянська державність і право в Україні (1945 – 1991 рр.)	2	–	7, 11-17, 19-28,30- 31,33-35, 41,42, 44, 52,56-62, 64,67,68, 69,76-78, 80, 84, 94- 97
12	1. Державний лад. 2. Судова система та інші правоохоронні органи. 3. Основні риси правової системи. Тема 11. Держава і право України на сучасному етапі (кінець ХХ- початок ХХІ століть)	2	2	1-7,11-31, 33-35, 39, 42, 44, 49, 52, 56-62, 64, 68,69, 74-78, 80, 83, 84-91, 94-97
	1. Україна на шляху до державного суверенітету (1989 – 1991 рр.). Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 року. Акт проголошення незалежної України 24 серпня 1991 р. 2. Державне будівництво в Україні в умовах незалежності. 3. Конституційний процес в Україні. 4. Еволюція судової системи в Україні та інших правоохоронних органів. 5. Реформування законодавства. Розвиток окремих галузей права.			
	Всього...	16	6	

2.2. Практичні (семінарські) заняття

№ пор.	Тема та зміст	Кількість годин за формою навчання		
		денна	2 в.о.	Діяльність студента
1	2	3	4	5
1	<p>Виникнення і розвиток української держави й права – Київської Русі</p> <p>1.Формування державності у східних слов'ян. Виникнення Давньоруської держави.</p> <p>2.Суспільний устрій.</p> <p>3.Державний лад.</p> <p>4.Джерела та основні риси права Київської Русі.</p> <p>5.Галицько-Волинська держава – спадкоємниця Київської Русі: суспільний і державний лад та право.</p> <p><i>Література: 7, 11-18, 20-28, 30-32, 34, 35, 37,42, 44, 50, 52, 54-62, 68, 69, 73, 75-78, 80, 82, 84-91, 94-97</i></p>	2	–	Розкриття положень щодо утворення держави України-Русі, суспільного і державного ладу, права Київської Русі, суспільного, державного ладу і права Галицько-Волинського князівства.
2	<p>Литовсько–Руська держава. Правове становище України у складі Речі Посполитої (друга половина XIV - перша половина XVII ст.)</p> <p>1.Суспільний лад.</p> <p>2.Державний лад.</p> <p>3.Судочинство та судова система.</p> <p>4.Джерела, основні риси і галузі права.</p> <p>5.Запорозька Січ: утворення, органи влади та управління, суд і правова система.</p> <p><i>Література: 7, 11-18, 20-28, 30-32, 34, 35, 42, 44, 50-52, 54, 56-62, 65, 68, 69, 73, 75-78, 80, 82, 84, 94-97</i></p>	2	–	Осмислення положень суспільного і державного ладу, судочинства та право-вої системи Литовсько-Руської держави. Аналіз змін у суспільному і державному ладі, судочинстві і правовій системі в українських землях у складі Речі Посполитої.
3	<p>Козацько-гетьманська держава та її право (середина XVII</p>	2	–	Поглиблене осмислення формування української

<p>– кінець XVIII ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Формування української національної держави у 1648 - 1654 рр. 2.Перехід України під протекторат Москви. 3.Органи автономної влади та управління козацько-гетьманської держави. 4.Джерела, основні риси права. Конституція Пилипа Орлика. 5.Суспільно-політичний лад і право в західноукраїнських землях. <p><i>Література:</i> 7-18, 20-28, 30-32, 34, 35, 38, 40, 42, 44, 48, 50, 52-54, 56-62,64-66, 68, 69, 71, 73-78, 80-82, 84-94-97</p>	2	<p>держави в роки Визвольної війни 1648-1654 рр., її переходу під протекторат Москви та суспільно-політичного ладу і права гетьманщини та в західно-українських землях.</p>
<p>4 Суспільно-політичний лад і право в українських землях у складі Російської й Австро-Угорської імперії (XIX – початок XX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Суспільний лад. 2.Державний устрій. 3.Розвиток права. 4.Судочинство. 5.Суспільно-політичний лад і право в західноукраїнських землях. <p><i>Література:</i> 7, 11-18, 20-28, 30-32, 34, 35, 42, 44, 47, 50, 52, 54, 56-62, 68, 69, 73, 75-78, 80, 84, 94-97</p>	2	<p>– Розкриття положень суспільного і державного ладу та права в українських землях під владою Росії та Австро-Угорщини.</p>
<p>5 Держава і право Української держави (лютий 1917 – листопад 1920 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Утворення Центральної Ради. Організація державної влади, судова система, законодавча діяльність. 2.Держава і право за Гетьманату Павла Скоропадського. 3.Українська Народна Респуб- 	2	<p>– Обґрунтування положень утворення Української Центральної Ради, проголошення незалежності України, української державності і права за Гетьманату П. Скоропадського і Директорії та суспільно-політичного ладу і права в ЗУНР.</p>

<p>ліка (УНР) за часів Директорії: державний лад, судова і правова системи.</p> <p>4. Західноукраїнська Народна Республіка (1918-1923 рр.): державний лад, злука ЗУНР і УНР, судова і правова системи.</p> <p><i>Література:</i> 7, 11-17, 19-28, 30-31, 33-35, 42-44, 50, 52, 56-64, 68, 69, 70, 74, 78, 80, 84, 92-97</p>	2	<p>– Осмислення і розкриття положень щодо формування радянської державності в Україні, утворення СРСР, змін в судовій і правовій системах України, здійснення кодифікації і запровадження надзвичайного та конституційного законодавства.</p>
<p>6 Радянська державність і право в Україні в 20-30-х роках ХХ ст.</p> <p>1. Утворення української радянської держави і права (1917-1921 рр.).</p> <p>2. Утворення СРСР. Зміни в державному статусі УСРР.</p> <p>3. Державний устрій УСРР у 20-30-х роках.</p> <p>4. Кодифікація радянського законодавства в Україні в 20-х роках.</p> <p>5. Надзвичайне і конституційне законодавство в 30-х роках.</p> <p><i>Література:</i> 7, 11-17, 19-28, 30, 31, 33-35, 41, 42, 44, 52, 56-62, 64, 68, 69, 70, 74, 76-78, 80, 84, 94-97</p>	2	<p>– Осмислення змін в державному ладі, судовій і правовій системах України та її правоохоронних органів.</p>
<p>7 Радянська державність і право в Україні (друга половина 1940-х – друга половина 1980-х років)</p> <p>1. Органи державної влади й управління.</p> <p>2. Зміни в діяльності органів суду та правоохоронних органів.</p> <p>3. Основні риси правової системи.</p> <p><i>Література:</i> 7, 11-17, 19-28, 30, 31, 33-35, 42, 44, 52, 56-62, 64, 67-69, 76-78, 80, 84, 94-97</p>	2	<p>– Осмислення змін в державному ладі, судовій і правовій системах України та її правоохоронних органів.</p>

8

Держава і право незалежної України (1990-2011 рр.)	2	2	Обґрунтування причин проголошення суверенітету і незалежності України, розкриття особливостей та змін в державному ладі, судовій та правовій системах, осмислення конституційного процесу та необхідності удосконалення Конституції України.
1. Утворення незалежної української держави.			
2. Державний лад в умовах незалежності.			
3. Конституційний процес в Україні.			
4. Реформування законодавства в незалежній Україні.			
5. Розвиток судової системи та інших правоохоронних органів.			
<i>Література: 1-7, 11-31, 33-35, 39, 42, 44, 49, 52, 56-62, 64, 68, 69, 74-78, 80, 83, 84-91, 94-97</i>			
Всього...	16	2	

3. ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет історії держави і права України, історіографія, джерела й значення його вивчення.
2. Скіфсько-сарматське державне об'єднання: суспільний і державний лад, право.
3. Античні міста – держави Північного Причорномор'я. Боспорське царство. Їх суспільний, державний лад, право.
4. Формування державності у східних слов'ян. Виникнення Давньоруської держави.
5. Суспільний устрій держави Київська Русь.
6. Державний лад Київської Русі.
7. Джерела та основні риси права Київської Русі.
8. Галицько-Волинська держава – спадкоємниця Київської Русі.
9. Литовсько-Руська держава: утворення, суспільний і державний лад.
10. Право та судова система Литовсько-Руської держави.
11. Українські землі під владою Речі Посполитої (друга половина XVI – перша половина XVII ст.): суспільний і державний лад.
12. Право й судочинство в українських землях під владою Речі Посполитої (друга половина XVI - перша половина XVII ст.).
13. Запорозька Січ: виникнення, органи влади та правління, судочинство.
14. Формування української національної держави (1648 – 1654 рр.).
15. Перехід України під протекторат Московії. Вхідження України до складу Росії.
16. Суспільний лад козацько-гетьманської держави (друга половина XVII – кінець XVIII ст.).

17. Органи автономної влади та управління Гетьманщини. Ліквідація автономії України.
18. Правова система, суд і процес в Україні (друга половина XVII – XVIII ст.).
19. Суспільний лад в українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.).
20. Державний лад Наддніпрянської України у XIX – початок XX ст.
21. Розвиток права та судочинство на українських землях у складі Росії (XIX – початок XX ст.).
22. Суспільно-політичний устрій Галичини, Буковини, Закарпаття у складі Австро-Угорської імперії (кінець XVIII - початок XX ст.).
23. Право, суд, прокуратура та адвокатура на західноукраїнських землях в складі Австро-Угорської імперії (кінець XVIII - початок XX ст.).
24. Система органів влади за доби Української Центральної Ради.
25. Четвертий універсал і проголошення України незалежною демократичною державою.
26. Право України періоду Центральної Ради (березень 1917 - квітень 1918 рр.).
27. Українська Гетьманська Держава (квітень 1918 - листопад 1918 рр.): утворення, державний лад, судова система, законодавство.
28. Українська Народна Республіка часів Директорії (листопад 1918 - листопад 1920 рр.): державний лад, судова й правова системи.
29. Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923 рр.): державний лад, судова й правова системи.
30. Формування радянської державності в Україні (1917 – 1920 рр.). Державний лад. Судова система. Формування основ соціалістичного права.
31. Утворення СРСР та зміни у суспільно-політичному житті України.
32. Судова та правова системи в Україні в 20-х – 30-х роках XX ст.
33. Зміни у державному ладі України на основі її Конституції 1937 року.
34. Вхідження Західної України, Північної Буковини та Закарпаття до складу України (1939 – 1945 рр.).
35. Державний лад України в роки Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 рр.).
36. Основні риси права України в роки Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 рр.).
37. Державний лад у повоєнні роки (1945 – середина 1950-х років).
38. Право України в 1945 – 1955 рр.
39. Державний лад України в період десталінізації (друга половина 1950-х – перша половина 1960-х років).
40. Право України в період десталінізації (друга половина 1950-х – перша половина 1960-х років).
41. Правовий статус УРСР як союзної республіки у «брежнєвський період» неосталінізму (середина 1960-х – середина 1980-х років).

42. Державний апарат України у «брежнєвський період» (середина 1960-х – середина 1980-х років).
43. Основні риси законодавства України у «брежнєвський період» (середина 1960-х – середина 1980-х років).
44. Реформа державного апарату України в 1985 – 1991 рр.
45. Зміни в законодавстві України в 1985 – 1991 рр.
46. Зміни в статусі УРСР як союзної республіки. «Декларація про державний суверенітет України» (16 липня 1990 року). Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 року, його значення.
47. Державне будівництво в Україні в умовах незалежності.
48. Конституційний процес в незалежній Україні, його основні етапи.
49. Порівняльний аналіз президентського законопроекту від 19 червня 2003 р. № 3207 і парламентського законопроекту від 1 липня 2003 р. № 3207 – 1 про внесення змін до Конституції України.
50. Особливості парламентських законопроектів про внесення змін до Конституції України (реєстраційні № 3207-1,4105,4180).
51. Процес прийняття Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222 – IV.
52. Зміни конституційно-правового статусу Верховної Ради України згідно Закону України від 8 грудня 2004 року № 2222 - IV.
53. Особливості статусу Президента України на підставі положень Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року.
54. Зміни в статусі Кабінету Міністрів України відповідно до Закону України від 8 грудня 2004 року № 2222 - IV.
55. Реформування прокуратури України на сучасному етапі.
56. Перспективи розвитку конституційної моделі місцевого самоврядування.
57. Необхідність реформування територіального устрою України на сучасному етапі.
58. Конституція України 1996 року та її значення.
59. Розвиток судової системи та інших правоохоронних органів у незалежній Україні.
60. Реформування законодавства та розвиток окремих галузей права в незалежній Україні.

4. КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Кафедра економіки і права розробила тематику контрольних робіт з дисципліни «Історія держави і права України». Вибір теми проводиться згідно з першою літерою прізвища студента за таблицею.

Перша літера прізвища студента	Номер теми контрольної роботи	Перша літера прізвища студента	Номер теми контрольної роботи
Ї	1	А	16
Б	2	М	17
В	3	Н	18
Г	4	О	19
Д	5	П	20
Е	6	Р	21
Є	7	С	22
Ж	8	Т	23
З	9	У	24
И,Ч	10	Ф	25
Ш	11	Х	26
Щ	12	Ц	27
К	13	Ю	28
Й	14	Я	29
Л	15	І	30

4.1. Завдання на контрольну роботу

Тема 1. Стародавні держави і право на території України (VII ст. до н.е. –VI ст. н.е.).

1. Особливості виникнення держав Північного Причорномор'я.
2. Скіфсько-сарматське державне об'єднання.
3. Античні міста – держави Північного Причорномор'я.
4. Боспорське царство.

Тема 2. Утворення, суспільний і державний лад Київської Русі.

1. Формування державності у східних слов'ян. Виникнення Давньоруської держави.
2. Суспільний лад.
3. Державний лад.

Тема 3. Джерела та основні риси права Київської Русі.

1. Джерела давньоруського права.
2. «Руська Правда» – видатна пам'ятка права України.
3. Система правових норм Київської Русі.

Тема 4. Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі.

1. Утворення держави.
2. Суспільний лад.
3. Державний лад.
4. Право.

Тема 5. Литовсько-Руська держава.

1. Утворення держави.
2. Суспільний лад.
3. Державний лад.

Тема 6. Право Литовсько-Руської держави.

1. Джерела та основні риси права.
2. Цивільне, шлюбно-сімейне, спадкове, кримінальне право.
3. Судочинство та судова система.

Тема 7. Українські землі під владою Речі Посполитої (друга пол. XVI – перша пол. XVII ст.).

1. Суспільний лад.
2. Державний лад.

Тема 8. Право і судочинство в українських землях у складі Речі Посполитої (друга пол. XVI – перша пол. XVII ст.).

1. Право в українських землях.
2. Судочинство.

Тема 9. Запорозька Січ.

1. Виникнення козацтва.
2. Органи влади та управління Запорозької Січі.
3. Суд і судочинство на Запорозькій Січі.
4. Запорозька Січ у процесі входження України до складу Росії. Ліквідація Запорозької Січі.

Тема 10. Українська держава та право в роки Визвольної війни 1648–1654 рр.

1. Зміни в суспільному ладі.
2. Державний лад.
3. Правова і судова системи.

Тема 11. Українська державність під іноземною зверхністю (друга половина XVII – XVIII ст.).

1. Суспільний лад.
2. Державний лад.
3. Конституція Пилипа Орлика.

4. Ліквідація автономії України.

Тема 12. Право і судочинство в українських землях у складі Росії (друга половина XVII – XVIII ст.).

1. Правова система.
2. Суд і процес.

Тема 13. Державність та право в українських землях у складі Російської імперії (XIX – початок XX ст.).

1. Суспільний устрій.
2. Державний лад.
3. Розвиток права.
4. Судочинство.

Тема 14. Суспільно-політичний устрій та право Галичини, Буковини, Закарпаття в складі Австро-Угорської імперії (XIX – початок XX ст.).

1. Суспільний устрій.
2. Державний лад.
3. Органи самоврядування.
4. Право, суд, прокуратура й адвокатура.

Тема 15. Відродження Української держави (березень 1917 – квітень 1918 рр.).

1. Державний лад.
2. Судова система.
3. Правова система.

Тема 16. Українська Гетьманська держава (квітень 1918 – листопад 1918 рр.).

1. Державний лад.
2. Судова система і правоохоронні органи.
3. Правова система.

Тема 17. Українська Народна Республіка часів Директорії (листопад 1918 – листопад 1920 рр.).

1. Державний лад.
2. Судова система.
3. Правова система.

Тема 18. Західноукраїнська Народна Республіка (1918 – 1923 рр.).

1. Державний лад.
2. Злука ЗУНР і УНР.
3. Судова система та інші правоохоронні органи.

4. Правова система.

Тема 19. Формування радянської державності в Україні (1917 – 1920 рр.).

1. Державний лад.
2. Судова система й інші правоохоронні та репресивні органи.
3. Формування основ соціалістичного права.

Тема 20. Соціалістична державність і право в Україні (1921 – 1929 рр.).

1. Утворення СРСР і подальше обмеження суверенітету УСРР.
2. Державний лад.
3. Правоохоронні органи УСРР.
4. Правова система.

Тема 21. Державність і право України в період панування тоталітарного режиму (1929 – 1938 рр.).

1. Державний лад.
2. Централізація правоохоронної системи і посилення ролі позасудових репресивних органів.
3. Правова система.

Тема 22. Державність і право в західноукраїнських землях та їх входження до складу України (1920 – 1940 рр.).

1. Окупація західноукраїнських земель та їхнє соціально-політичне становище у складі іноземних держав.
2. Входження Західної України та Північної Буковини до СРСР та його юридичне оформлення.

Тема 23. Державність і право в Україні в період Великої Вітчизняної війни (червень 1941 – травень 1945 рр.).

1. Державний лад.
2. Зміни в системі правоохоронних органів.
3. Роль законодавства в здійсненні завдань воєнного часу.

Тема 24. Державність і право України в повоснні роки (1945 – середина 1950-х років).

1. Державний лад.
2. Правова система.

Тема 25. Держава і право України в період десталінізації (друга половина 1950-х – перша половина 1960-х рр.)

1. Національно-державний устрій.
2. Державний лад.

3. Правова система.

Тема 26. Державність і право в Україні в період неототалітарного режиму (середина 1960-х – середина 1980-х років).

1. Державний лад.
2. Судова система та інші правоохоронні органи.
3. Основні риси правової системи.

Тема 27. Державність і право в Україні періоду перебудови (1985 – 1991 рр.).

1. Державний лад.
2. Судова система та інші правоохоронні органи.
3. Правова система.

Тема 28. Відродження Української суверенної незалежної держави та її розбудова (1990 – 2011 рр.).

1. Зміни в статусі УРСР як союзної республіки. Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України.
2. Державний лад України в умовах незалежності.

Тема 29. Конституційний процес в незалежній Україні.

1. Основні етапи конституційного процесу в незалежній Україні.
2. Внесення конституційних змін відповідно до Закону України від 8 грудня 2004 року.
3. Конституція України в редакції 1996 року та її значення.

Тема 30. Правова і судова системи України на сучасному етапі (1991 – 2011 рр.).

1. Реформування законодавства в Україні. Розвиток окремих галузей права.
2. Розвиток судової системи в Україні та інших правоохоронних органів.

5. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Складання плану й опрацювання літератури. Успішному виконанню контрольної роботи сприяє правильно складений її план. Приблизні плани контрольних робіт подаються в переліку тем, які можна використати в процесі роботи. Водночас після вивчення літератури з теми контрольної роботи студент може внести до плану обґрунтовані зміни. План повинен складатись зі вступу, двох – чотирьох вузлових питань, що розкривають зміст теми, та висновків

Під час опрацювання літератури слід використати першоджерела, що містяться в «Хрестоматії з історії держави і права України», та найновіші закони, кодекси й інші нормативно-правові акти.

Написання тексту. Контрольну роботу варто починати зі вступу, що має коротко розкрити актуальність теми, містити аналіз опрацьованої літератури, визначити завдання контрольної роботи. Проте передусім потрібно зосередити увагу на висвітленні власне змісту контрольної роботи.

Оформлення і подання контрольної роботи. Контрольна робота повинна бути написана акуратно, розбірливим почерком, державною(українською) мовою в учнівському зошиті обсягом 12–18 сторінок. Кожне нове питання повинно мати в тексті заголовок.

Потрібно правильно оформити титульну сторінку, вказавши навчальну дисципліну, прізвище, ім'я і по батькові студента, його домашню адресу.

На першій сторінці подається назва теми і план контрольної роботи, а в кінці тексту (зразу після висновків) – список використаної літератури.

Підготовлена контрольна робота подається на кафедру економіки і права (секція права) не пізніше ніж за 10 днів до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Обов'язковою умовою допущення студента до складання заліку є своєчасне подання ним контрольної роботи для перевірки й позитивна її оцінка.

Основні вимоги до контрольної роботи: її зміст повинен відповідати темі і плану, відбивати найістотніше. Роботу мають визначати аргументованість, самостійність, новизна і творчий характер виконання, послідовність і логічність викладу матеріалу, вміння студентом встановлювати причинно-наслідкові зв'язки суспільних явищ, робити правильні висновки з уроків історії, аналізувати першоджерела та літературу. Контрольна робота має бути логічно завершеною, тобто мати висновки, які випливають з основного викладеного матеріалу.

Контрольна робота, що відповідає викладеним вимогам, зараховується.

Якщо контрольна робота не відповідає вимогам, тобто коли вона свідчить про те, що студент не осмислив матеріал, не розкрив тему роботи або її зміст не відповідає темі, якщо робота написана неохайно, відсутній список використаної літератури тощо, робота не зараховується.

Не зарахована контрольна робота повертається студентові на доопрацювання. Під час заліку за темою контрольної роботи проводиться співбесіда.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Офіційне видання. Станом на 8 жовтня 2010 року. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 80 с.
2. Конституція України із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222 – IV. – К.: Атіка, 2006. – 64 с.
3. Про судоустрій України: Закон України від 2 лютого 2002 року // Голос України. – 2002. – 19 березня; Урядовий кур'єр. – 2002. – 27 березня.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 року № 2453 – VI // Урядовий кур'єр. – 2010. – 12 серпня. – С. 7-26; Офіційний вісник України: Спеціальний випуск. – 2010. - № 55/1. – С. 7-114; Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: станом на 22 вересня 2010 року. – К.: Алерта, КНТ, ЦУЛ, 2010. – 152 с.
5. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/ 2010 // Урядовий кур'єр. - 2010. – 14 грудня. – С. 5-6; Офіційний вісник України. – 2010. - № 94. – С. 15-22.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222 – IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) від 30 вересня 2010 року № 20 – рп / 2010; Справа № 1-45 / 2010 // Офіційний вісник України: Спеціальний випуск . - 2010. - № 72/1. – С. 7-14; Вісник Конституційного Суду України. – 2010. - № 5. – С. 36-46; Конституція України: Офіційне видання. Станом на 8 жовтня 2010 р. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 69-79.
7. Бакалець О.А. Історія України з найдавніших часів до початку ХХІ ст.: Навч. посіб.- Львів: «Магнолія 2006», 2010. – 573 с.
8. Василенко М.П. Вибрані твори: УЗт./ НАН України. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К.: Юридична думка, 2006. – Т.1: Історичні праці / І.Б. Усенко та ін. (упоряд.); Ю.С. Шемшученко, І.Б. Усенко (відп. ред.). – 2006. – 606 с.
9. Василенко М.П. Вибрані твори: УЗт. – Т.2: Юридичні праці / І.Б. Усенко та ін. (упоряд.); Ю.С. Шемшученко, І.Б. Усенко (відп. ред.). – К.: Юридична думка, 2006. – 560 с.
10. Василенко М.П. Матеріали до історії українського права. – К.: Всеукр. Академ. наук, 1929. – (Зб. Соц.-екон. відділу Всеукр. Акад. наук; №11). – Т.1, 1929. – 335 с.

11. Власенко Д.Й. История государства и права Украины: Курс лекций: Образцы тестовых заданий. – Одесса: Астропринт, 2006. – 202 с.

12. Дахно І.І. Історія держави і права: Навч. посіб. - довідник / І.І. Дахно. – К.: Центр навч. літ., 2006. - 408 с.

13. Заруба В.М. Історія держави і права України: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. Кафедра теорії та історії держави і права. – К.: Істина, 2006. – 416 с.

14. Захарченко П.П. Історія держави і права України: Навч. посіб. для дистанц. навч. / П.П. Захарченко, О.В. Кузминець; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». - К.: Ун-т України, 2005. – 208 с.

15. Іванов В.М. Історія держави і права України: навч. посіб. / Гол. ред. Гайдук Н.М. – К.: Атіка, 2007. – 728 с.

16. Історія держави і права України: Курс лекції / [Шевченко О.О., Самохвалов В.О., Шевченко М.О. та ін.]; За ред. В.Г. Гончаренка. – К.: Вентурі, 1996. – 285 с.

17. Історія держави права України: Підручник / [Чайковський А.С., Батриченко В.І., Зайцев Л.О. та ін.]; За ред. А.С. Чайковського. – К.: Юрінком Інтер, 2006. - 510 с.

18. Історія держави і права України:У 2-х т.: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / За ред.: В.Я. Тація та ін. Нац. акад. прав. наук України, Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. – Т.1 / [В.Д. Гончаренко, А.Й. Рогожин, О.Д. Святоцький та ін.]. – 2003. – 653 с.

19. Історія держави і права України:У 2-х т.: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / За ред.: В.Я. Тація та ін. Нац. акад. прав. наук України, Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003. – Т.2 / [Рогожин А.Й., Святоцький О.Д., Копиленко О.Л. та ін.]. – 2003. – 578 с.

20. Історія України та її державності: курс лекцій: навч. посіб. для студен. і викладачів вищих навч. закл. / Л.Є. Дещинський, С.В. Терський, І.Я. Хома та ін.; Л.Є. Дещинський (наук. ред.); Національний ун-т «Львівська політехніка». Вид. 5-те, перероб. і допов. – Л.: Бескид Біт, 2009. – 474 с.

21. Історія українського права: навч. посіб. для вищ. навч. закл. / [І.А. Безклубий та ін.]; за ред. І.А. Безклубого; Київ. нац. ун-т ім Т. Шевченка. – К.: Грамота, 2010. – 334 с.

22. Кульчицький В.С. Історія держави і права України: академічний курс: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / В.С. Кульчицький, Б.Й. Тищик; М-во освіти і науки України, Львів нац. ун-т ім. І. Франка. – К.: Ін Юре, 2008. - 622с.

23. Литвин В.М. Історія України: підручник / В. Литвин; [відп. ред. В.А. Смолій]. 4-те доопрац. та доп. вид. – К.: Наук. думка, 2010. – 828 с.

24. Музыченко П.П. История государства и права Украины: учеб. пособие. – 6-е изд., испр. и доп. / П.П. Музыченко. – К.: Знання, 2008. – 588 с.

25. Музыченко П.П. Історія держави і права України: Навч. посіб. – 6-е вид., переб. і допов. – К.: Знання, 2007. – 471 с.

26. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / В.Я. Тацій (гол. редкол. вид.); Академія правових наук України. – Х.: Право, 2008. –

Т.1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / М.В. Цвік, О.В. Петришин, В.Я. Тацій та ін.; М.В. Цвік, О.В. Петришин (заг. ред.). – 2008. – 726 с.

27. Рудик П.А. Коментар до конституційних змін: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.

28. Середа А.М. Історія держави і права України: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / А.М. Середа. – Запоріжжя: Зеленкевич Л.П.; Суми: Унів. кн., 2010. – Ч.1 – 2010. – 331 с.

29. Скакун О.Ф. Правова система України на правовій карті світу / Нац. акад. правових наук України. Ун-т держ. будівництва та місцевого самоврядування. – Х.: Еспада, 2004. – 94 с.

30. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2011. – 944 с.

31. Трофанчук Г.І. Історія держави і права України: навч. посіб. / Г.І. Трофанчук; М-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.

32. Хрестоматія з історія держави і права України: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти: У 2 т. / В.Д. Гончаренко (ред.); Академія правових наук України. Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Ін Юре, 2000. – Т.1: 3 найдавніших часів до початку ХХ ст. / В.Д. Гончаренко та ін. (уклад.). – 2000. – 471 с.

33. Хрестоматія з історія держави і права України: У 2 т.: Навч. посіб. для студ. юрид. вищ. закл. і фак. / В.Д. Гончаренко (ред.). – К.: Ін Юре, 1997. – Т.2.: Лютий 1917 р. – 1996 р. – К.: Ін Юре, 1997. – 799 с.

34. Хрестоматія з історія держави і права України: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. закл. / В.Д. Гончаренко, О.Д. Святоцький (уклад.); В.Д. Гончаренко (ред.); Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого. – 3-е вид., перероб. – К.: Ін Юре, 2003. – 796 с.

35. Хрестоматія з історія держави і права України: Навч. посіб. / [Упоряд. А.С. Чайковський (кер.) та ін.]. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 654 с.

Додаткова

36. Антологія української юридичної думки: [В 10 т.] / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – Юридична книга. – Т. 1: Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права / [Упоряд.: В.Д. Бабкін та ін. Відпов. ред. В.Д. Бабкін, І.Б. Усенко]. – 2002. – 567 с.

37. Антологія української юридичної думки: [В 10 т.] / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; За заг. ред. Шемшученко Ю.С. – К.: Юридична думка. – Т. 2: Історія держави і права України: Руська Правда / [Упоряд. І.Б. Усенко]. – 2002. – 591 с.

38. Антологія української юридичної думки: [В 10 т.] / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; За заг. ред. Шемшученко Ю.С. – К.: Юридична думка. – Т. 3: Історія держави і права України: козацько-гетьманська доба / [Упоряд.: І.Б. Усенко та ін.; Відп. ред. І.Б. Усенко]. – 2003. – 582 с.

39. Антологія української юридичної думки: [В 10 т.] / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; За заг. ред. Шемшученко Ю.С. – К.: Юридична думка. – Т. 10: Юридична наука незалежної України / [Упоряд.: В.Ф. Погорілко та ін.; Відп. ред. Ю.С. Шемшученко, В.Ф. Погорілко]. – 2005. – 943 с.
40. Апанович О.М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. – К.: Либідь, 1993. – 287 с.
41. Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917 – 1953: суспільно-політичний і правовий аналіз: У2 кн. – К.: Либідь, 1994. – Кн.1. – 1994. – 424 с.; Кн. 2. – 1994. – 684 с.
42. Боярська З. І. Історія держави і права України: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Київський національний економічний ун-т. – К.: КНЕУ, 2001. – 276 с.
43. Винниченко В. Відродження нації: в 3ч. / В. Винниченко. – К.: Наукова думка, 1990.
44. Владимирський-Буданов М. Обзор истории русского права / М. Владимирський-Буданов. – Ростов Н/Д: Изд-во Ростов. ун-та, 1995. – 639 с.
45. Гавриленко О.А. Античні держави Північного Причорномор'я: біля витоків вітчизняного права (кінець VII ст. до н. е. – перша половина VI ст. н.е.). – Х.: Парус, 2006. – 350 с.
46. Геродот із Галікарнасу. Скіфія. – К.: Довіра, 1992. – 71 с.
47. Гетьман О.М. Теоретико-методологічні проблеми історико-правової науки в працях українських вчених XIX – початку XX сторіччя: Автореф. дис....канд. юрид. наук: 12.00.01 / Одеська національна юридична академія. – О., 2006. – 20 с.
48. Голобуцький В.О. Запорозьке козацтво / В.О. Голобуцький. – К.: Вища школа, 1994. – 537 с.
49. Горбань В.І. Україна: сходження до суверенної держави. Сторінки недописаної історії: [монографія]. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2009. – 219 с.
50. Грушевський М.С. Історія України – Руси: В 11 т., 12 кн. / [Редкол. П.С. Сохань (голова) та ін.]. - [Репринт. вид.]. – К.: Наук. думка, 1994 – 2000.
51. Гуржій О.І. Право в українській козацькій державі: Друга половина XVII – XVIII ст. / О.І. Гуржій. – К.: АН України, Ін-т історії України, 1994. – 47 с.
52. Дарієнко В.М. Історія держави і права України: Метод. бесіди зі студ. - заочниками / Херсон. екон.-правовий ін-т. Кафедра юридичних дисциплін. – Херсон, 2006. – 356 с.
53. Договори і постанови. // Упорядник О. Алфьоров. – Наукове видання. – К.: Темпора, 2010. – 152 с.
54. Дорошенко Д.І. Нарис історії України: у 2 т. / Д. Дорошенко. – К.: Глобус, 1991. – Т. 1. – 1991. – 228 с.; Т. 2.: (Від половини XVII ст.). – 1991. – 349 с.
55. Древняя Русь в свете зарубежных источников / М.В. Бибииков, Г.В. Глазирина, Т.Н. Джаксон и др.; под. ред. Е.А. Мельниковой. – М.: Лотос, 2003. – 605 с.

56. Історія вчень про державу і право: [посібник для підготовки до іспитів] / О.І. Осауленко, А.О. Осауленко, В.К. Гіжевський. – К.: ФОП Ліпкан О.С., 2010. – С. 122-165.
57. Історія держави і права України в схемах і таблицях: для студ. 1 курсу / М-во освіти і науки України, Національна юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; [уклад. В.Д. Гончаренко та ін.]. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2006. – 41 с.
58. Історія державності України: Експерим. підруч. / [О.Н. Ярмиш, В.А. Греченко, О.А. Гавриленко та ін.]; За заг. ред. Бандурки О.М., Ярмиша О.Н. – Х.: Одиссей, 2004. – 606 с.
59. Історія України: нове бачення: Навч. посіб. / В.Ф. Верстюк, О.В. Гарань, О.І. Гуржій та ін.: під ред. В.А. Смолія. – К.: Альтернатива, 2000. – 464 с.
60. Історія українського парламентаризму: від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення. – К: Дніпро, 2010. – Т.3. – 2010. – 814 с.
61. Історія українського права: Навч. посібник: Матеріали до курсу лекцій з історії української державності / О.О. Шевченко, О.Й. Вовк, В.П. Капелюшний, М.О. Шевченко; О.О. Шевченко (ред.). – К.: Олан, 2001. – 214 с.
62. Карвацька С.Б. Історія держави та права України: Навч.–метод. посіб. / Карвацька С.Б., Меленко С.Г.; [Наук. ред. П.С. Пацурківський]; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2007. – 166 с.
63. Конституційні акти України 1917 – 1920 (Невідомі конституції України). – К.: Філософ. і соціол. думка, 1992. – 272 с.
64. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність: Збірник / І.О. Кресіна (упоряд.); Ю.С. Шемшученко (відп. ред.); НАН України. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – 2-е вид., змін. і доп. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 2008. – 310 с.
65. Крамар С.І. Місто Кам'янець на Поділлі у XIV – XVIII століттях: магдебурзьке право, судочинство та самоврядування громад: історико-правовий нарис / Крамар С.І. – Кам'янець–Поділ.: Медобори – 2006, 2010. – 335 с.
66. Кресін О.В. Політико-правова спадщина української політичної еміграції першої половини XVIII століття: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – 468 с.
67. Лазарович В.Г. Україна в боротьбі за державність [Текст] / Василь Лазарович. – Полтава: [б.в.], 2010. – 289 с.
68. Лащенко Р. Лекції по історії українського права / Р. Лащенко. – К.: Україна, 1998. – 253 с.
69. Литвин В.М. Історія України: Навч. посіб. / В.М. Литвин, В.М. Мордвінцев, А.Г. Слюсаренко. – К.: Знання, 2008. – 957 с.
70. Лісова К.С. Історія державності України в дослідженнях української наукової еміграції (1920-1945рр) [Текст]: Автореф. дис...канд.. іст. наук: 07.00.06 / Лісова К.С.; ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2010. – 20 с.
71. Літопис Самовидця. [Історіогр. пам'ятка другої половини XVII ст. – 2-е випр. стереотип. вид.]. – К.:Наукова думка, 1971. – 207 с.

72. Лобода Ю.П. Правова традиція українського народу: (феномен та об'єкт загальнотеоретичного дискурсу): / Ю.П. Лобода. – Львів: Світ, 2009. – 279 с.

73. Мироненко О.М., Горбатенко В.П. Історія вчень про державу і право: навч. посіб. / О.М. Мироненко, В.П. Горбатенко. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 456 с.

74. Мироненко О.М. Історія Конституції України. – К.: Ін Юре, 1997. – 60 с.

75. Мірошниченко М.І. Державність і право України: генезис у європейському контексті (3 найдавніших часів до початку ХІХ ст.): [монографія]. – К.: Атіка, 2006. – 544 с.

76. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Історія держави і права України», напрямок підготовки – всі напрямки, спеціальність – всі спеціальності, форма навчання – денна [Текст] / Харк. нац. ун-т внутр. справ, Каф. теорії та історії держави і права, Каф. теорії і історії права; розроб.: О.М. Головка та ін. Х.: [б.в.], 2007. – 94 с.

77. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи і семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія держави і права України» (відповідно до вимог ECTS): для студ. 1 курсу / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім Я. Мудрого; [уклад. В.Д. Гочаренко та ін.]. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – 61 с.

78. Орленко В.І. Історія держави і права України (в таблицях та схемах): навч. посіб. / В.І. Орленко, В.В. Орленко; М-во освіти і науки України, Київ. нац. торг.-екон. ун-т. К.: КНЕУ, 2010. – 311 с.

79. Павлов С.С. Правові традиції України [Текст]: автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.01 / Павлов С.С.; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.

80. Пекарчук В.М. Історія держави і права України: навч.-метод. посіб. для слухачів ф-ту заоч. та дистанц. навч. /Луганський держ. ун-т внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. - Луганськ: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2008. – 62 с.

81. Права, за якими судиться малоросійський народ, 1743 / [НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського; Упоряд. К.А. Вислобоков; Відпов. ред. Ю.С. Шемшученко; - Редкол.: Мироненко О.М. (голова) та ін.] – К., 1997. – 547 с.

82. Правовий звичай як джерело українського права ІХ – ХІХ ст. / [Усенко І.Б., Бабкін В.Д., Музика І.В. та ін; За ред. І.Б. Усенко]; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К.: Наук. думка, 2006. – 278 с.

83. Правознавство: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В.Д. Чернадчук та ін. (підгот.); В.В. Сухонос (ред.). – Суми: Університетська книга, 2005. – 909 с.

84. Правознавство: Підручник / За відп. ред. О.В. Дзери. – 10-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 848 с.

85. Рудик П.А. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи. – К.: Атіка, 2006. – 256 с.

86. Рудик П.А. Порівняльний аналіз президентського і парламентського законопроектів про внесення змін до Конституції України. – К.: Атіка, 2004. – 164 с.
87. Скрипнюк О.В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О.В. Скрипнюк. – Х.: Право, 2009. – 468 с.
88. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. – К.: Знання України, 1993. – 192 с.
89. Теліпка В.Е. Науково-практичний коментар Конституції України. Станом на 1 грудня 2010 р. / За ред. Мусяки В.Л. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 544 с.
90. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: навч. посібник-практикум / Львів ін-т внутр. справ при Нац. акад. внутр. справ України. – К.: Атіка, 1999. – 189 с.
91. Томенко М. Історія української Конституції / М. Томенко. – К.: Освіта, 2009. – 462 с.
92. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: у 2т. / НАН України. Ін-т історії України. – К.: Наук. думка. – Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. / [Упоряд. В.Ф. Верстюк та ін.; Редкол.: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін.]. – 1996. – 587 с.
93. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: у 2т. / НАН України. Ін-т історії України. – К.: Наук. думка. – Т. 2: 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. / [Упоряд. В.Ф. Верстюк та ін.; Редкол.: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін.]. – 1997. – 424 с.
94. Чубатий М.Д. Огляд історії українського права: Історія джерел та державного права / Укр. вільний ун-т; за ред. В. Іваненка. – Мюнхен; К.: УДЖ «Неосфера», 1994. – 224 с.
95. Шкварець В.П. Історія держави і права України: навч. посіб. / Шкварець В.П., Орловський В.К.; Миколаїв. держ. гуманіт. ун-т ім П. Могили комплексу «Києво-Могила. акад.» та ін. – 2-е вид., допов., випр. – Миколаїв, 2006. – 215 с.
96. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій: Навч. посібник для студ. вузів. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.
97. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998-2004

Навчальне видання

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до вивчення дисципліни та

виконання контрольної роботи

для студентів за напрямом підготовки 6.030504

“Економіка підприємства” спеціалізації “Економіка і право”

денної форми навчання та другої вищої освіти

Укладач Рудик Петро Андрійович, д-р. іст. наук, проф.

Видання подається в авторській редакції

Підп. до друку .Обл.-вид. арк. Наклад пр.

Вид. № . Безплатно. Зам. №

РВЦ НУХТ. 01033 Київ – 33, вул. Володимирська, 68